

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo.okm@gov.fi

LAUSUNTO

14.6.2023

VN/33727/2023

Jämsän kaupungin lausunto hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta

Jämsän kaupunki toteaa lausuntonaan kannattavansa ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annettua hallituksen esitystä seuraavin reunaehdoin ja huomioon:

Kokeilun avulla nykyistä, työlästä ja hallinnollisesti raskasta järjestämislupamenettelyä kevennettäisiin. Samalla alueiden tarpeista lähteviin muutostarpeisiin vastaaminen joustavoituisi. Jämsän kaupunki katsoo, että em. muutokset ovat tarpeellisia ja perusteltuja toteuttaa.

Kokeiluaika § 1

Jämsän kaupunki pitää tarkoituksenmukaisena lakiluonnoksessa § 1 esitettyä neljän vuoden kokeiluaikaa. Kokeiluaika antaa mahdollisuuden vaikutusten arviointiin pidemmältä ajalta. Kokeilu muuttaa vallitsevaa ohjausjärjestelmää ja tuo tullessaan uudenlaiset menettelytavat, joten lyhyempi toteutusaika ei sovellu tähän.

Rajoitukset kokeilulupaan § 5

Jämsän kaupunki katsoo, että tutkinto- ja osaamisalojen rajaukset voivat muodostaa kokeiluun osallistuville esteen innovatiivisten, alueiden tarpeisiin perustuvien ratkaisujen tekemiseen. Tämä on vastoin kokeilun peruslähtökohtia (ohjauksen joustavoittaminen ja lakiluonnoksen § 1 määritelty laadun ja vaikuttavuuden vahvistaminen).

Kokeilulakiluonnoksen mukana ollut asetusluonnos (Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta) yhtäältä näyttää sementoivan vallitsevaa tilaa koulutuksen järjestäjien kesken ja toisaalta ei ota huomioon em. kokeilualueiden mahdollisia uusia tarpeita. Se, että kokeilun aikana voidaan ministeriön antamalla asetuksella muuttaa kokeilun keskeisiä reunaehtoja kuten rajauksia

koulutusaloihin, on sekä jo kokeiluun hakeutumisen näkökulmasta että kokeilun aikaisessa toiminnassa ongelmallinen.

Jämsän kaupunki katsoo, että kokeilussa mukana olevien osalta julkisen talouden nykytila ja sen vaikutukset esim. investointeihin sekä mm. henkilöstön saatavuus johtavat siihen, miten uusia avauksia tutkinto- ja osaamisalueille tosiasiallisesti tehtäisiin – kyseessä on samalla rajatuksi ajaksi määritelty kokeilu. Jämsän kaupunki kyseenalaistaa rajausten tarpeellisuuden lukuun ottamatta niitä koulutusaloja, joilla kyseiseen tutkintoon tai osaamisalaan liittyvää osaamista säännellään lailla tai asetuksella taikka sitä koskee Suomea velvoittava kansainvälinen sopimus.

Toiminta-alue § 6

Jämsän kaupunki kannattaa sitä, että toiminta-alueella voi toimia useita koulutuksen järjestäjiä. Jämsän kaupunki katsoo, että säädöstä on kuitenkin tarkennettava: kokeilulupien toiminta-alueella määriteltäessä toiminta-alueeseen tulee sisällyttää työllisyysalueiden kunnat. Tilanne, jossa esim. maakuntaan tai muuhun alueelliseen rajaukseen perustuva toiminta-alue rajaisi osan työllisyysalueen kunnista pois, on toimimaton. Tällöin toiminnanohjauskokeilu jättäisi huomioon ottamatta kuntien (1.1.2025 alkaen) uuden tehtävän. Tähän uuteen tehtävään on viitattu mm. lakiluonnoksen 10 §:ssä ja asiaa on kuvattu mm. hallituksen esityksen kohdassa 4.2. pääasialliset vaikutukset.

Kokeilun velvoittavuus § 9

Luonnoksen mukaan ministeriö voi 9 §:n mukaan määrätä koulutuksen järjestäjän osallistumaan kokeiluun. Jämsän kaupunki katsoo, että esitetty velvoite tulee poistaa esityksestä. Velvoittavuus on vastoin kunnallisen itsehallinnon periaatetta, jossa kunnat joko itse toimivat koulutuksen järjestäjinä tai kunnat ovat antaneet järjestämistehtävän esimerkiksi kuntayhtymälle. Kokeilun mahdollistama uudenlainen tapa toimia voi perustua vain vapaaehtoisuuteen.

Neuvottelu-, arviointi- ja seurantamenettelyt § 10 ja § 14

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja koulutuksen järjestäjän välisen neuvottelu-, arviointi- ja seurantamenettelyjen (10 § ja 14 §) osalta Jämsän kaupunki toteaa, ettei esitys voi johtaa hallinnollisen työn kasvamiseen tai edes pysymiseen nykytasolla, puhumattakaan ohjauksen tiukkenemisestä. Neuvottelumenettelyn osalta lakiluonnoksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin neuvottelumenettelyä, sopimuksen sisällöstä ja arvioinnista sekä sopimusta varten kuultavista tahoista. Jämsän kaupunki katsoo, että

koulutuksen järjestäjän tulee ennen hakeutumista tietää, millaisista asioista sopimuksessa tosiasiallisesti sovitaan.

Laisa tulee lisäksi varmentaa, että koulutuksen järjestäjät tehdessään ehdotuksia neuvottelumenettelyyn (10 §) ottavat huomioon toiminta-alueen keskuskaupunkien ja niiden alueilla toimivien tahojen lisäksi myös seutukaupungit ja reuna-alueet. Keskuskaupunkien ja toiminta-alueen muiden kuntien elinkeinorakenteet voivat poiketa merkittävästi toisistaan - isoimpien tai esim. strategisesti merkittävien yritysten sijaintipaikat eivät aina ole keskuskaupungeissa.

Lopuksi: Lausunnon antamiseen ovat merkittävästi myötävaikuttaneet lausuntoajan riittävä pituus sekä opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämät toisen asteen koulutuksen lainsäädäntövalmisteluun liittyvät ajankohtaiswebinaarit, joita on ollut useita kevään aikana. Nämä ansaitsevat erityiskiitoksen ja -maininnan.

Hanna Helaste
kaupunginjohtaja